

ОСНОВНІ ШКІДНИКИ ЛЬОНУ ТА ЗАХОДИ БОРОТЬБИ З НИМИ В УМОВАХ ІНСТИТУТУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ПІВНІЧНОГО СХОДУ НААН УКРАЇНИ

Деменко В. М., к. с.-г. н., доцент
Данильченко А.В., студ. 4 курсуФАТП, спец. «Захист рослин»

В Україні льон-довгунець є головною прядивною культурою, у стеблах якої утворюється 25-31 % волокна з найціннішими технологічними властивостями. Із довгого льонового волокна виробляють різні тканини — побутові, полотняні, брезентові, технічні (пожежні рукави) та ін.; із короткого — мішковину, пакувальні тканини, риболовні сітки, вірвовки, шпагат, нитки тощо.

Велике значення для господарства має насіння льону-довгунця, яке містить 35 — 39 % висихаючої олії (з йодним числом понад 165), з якої виготовляють оліфу, фарби, лаки, рідке мило, замазки та інші матеріали. Льонова олія цінна також у харчуванні та медицині.

В Україні посіви льону пошкоджують близько 30 видів комах, серед яких найбільш небезпечними є 16. Із багатодіних шкідників льон пошкоджують гусениці совки — гамми і лучного метелика, люцернової (льонової совки), личинки шкідливої довгоніжки, а також буряковий клоп. Зіспеціалізованих видів найбільш значення мають три видильонових блішок (синя, чорна і коричнева), льоновий трипс, льонова плодожерка.

Льонових блішок обліковують на посівах льону за допомогою ящика Петлюка, в період появи сходів. При обліковій площі ящика $\frac{1}{16} \text{ м}^2$ його встановлюють в 16 місцях, що буде становити 1 м^2 , і підраховують виявлених блішок. Блішок перераховують щодаки. Під час повних сходів льону обліковують його пошкодженість блішками, оглядаючи 100 рослин. Ступінь пошкодженості визначають за п'ятибальною шкалою: 0 — рослини не пошкоджені; 1 — пошкодження слабке, на сім'ядолях не більше двох виразок, що становить до 25% листової поверхні; 2 — середні, на сім'ядолях 3-4 виразки, 26-50 %; 3 — великі, на сім'ядолях 5 і більше виразок, 51-75 %; 4 — дуже сильні, понад 75 % листової поверхні, або повне знищення сім'ядолей і пошкодження точки росту.

Чисельність жуків нового покоління встановлюють на посівах льону в кінці липня — на початку серпня при з'явленні блішок методом косіння сачком. Для цього в 10 місцях поля роблять по 10 змахів сачком по верхівках рослин, після чого шкідників вибирають і підраховують.

Чисельність трипсів обліковують методом фотоеклекції на льонищах весною після відтавання ґрунту. Для цього на полі рівномірно розставляють фотоеклектори, що являють собою щільні пофарбовані із середини в чорний колір ящики 50х50х30 см, в одну із стінок яких вмонтовано скляну колбу. На ґрунт ящик ставлять незакритою поверхнею (догори дном). Трипси, виходячи із ґрунту, летять на світло і попадають у скляну колбу, звідки їх вибирають і підраховують. Всього на полі ставлять 5 фотоеклекторів на кожних 10 га. Динаміку виходу трипсів із ґрунту обліковують через кожні три дні до його припинення. На посівах льону облік трипсів і пошкодження ними рослин починають з фази трьох пар справжніх листків. Для цього по двох діагоналях поля у 20 рівновіддалених місцях виринають по 10 рослин (всього 200), які кладуть у щільний тканинний або паперовий мішок і переносять у лабораторію. Там над білим папером оглядають кожну рослину, визначаючи ступінь її пошкодженості за чотирибальною шкалою: 0 — рослини не пошкоджені, 1 — пошкодження слабкі, на нижніх листках і стеблах є уколи трипсів; 2 — середні, спостерігається пожовтіння листків і деформація верхівки стебла; 3 — сильні пошкодження, наявне відмирання точки росту, верхівки стебла, бутонів чи зав'язей. Різким струшуванням рослин трипсів видаляють на папір і підраховують. Потім вираховують середню чисельність трипсів на одну рослину і ступінь пошкодженості рослин. Повторні обліки заселення і пошкодження льону личинками трипсів проводять під час утворення бутонів і цвітіння.

Льонових плоджерок обліковують з початку їх льоту (кінець травня—червень) на 100 змахів сачком, повторюючи облік 4-5 разів через 10-12 днів. Пошкодженість коробочок гусеницями визначають лабораторним аналізом 200 рослин, відібраних перед збиранням льону в 20 місцях поля по 10. Інших багатодіних шкідників льону в ґрунті і на рослинах обліковують за методиками ґрунтових розкопок та обліку на рослинах.

Дослідження по вивченню біологічних особливостей шкідників льону та обліки їх чисельності, пошкодження рослин, обліки личинок були проведені в умовах Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН України.

Були проведені спостереження за динамікою льонових блішок у різні фази росту льону. Дати обліку: 2.05.2015р.(початок сходів), 11.05.2015р.(фаза повних сходів), 21.05.2015р.(фаза «ялинок»), 1.06.2015 р.(інтенсивного росту). Спостереження показали, що на початку сходів блішок було виявлено менше, ніж у інші фази розвитку. Також визначали ступінь пошкодженості сходів льону-довгунця льоновими блішками. За підрахунками пошкоджених рослин становила 95%.

Облік трипсів та пошкодженість ними рослин льону-довгунця (сорт Гліум) проводили у фазу «ялинок». Середня кількість трипсів на 1 рослину дорівнювала 0,87 екз., а ступінь пошкодженості — 1,3.

Облік пошкодженості льону-довгунця льоновою плоджеркою проводили 18.07.2015р. (перед збиранням). За результатами спостережень було встановлено середню кількість гусениць льонової плоджерки, яка дорівнювала 0,04 екз./1 рослину.